
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:11

Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner. I motion 2015:43 föreslår motionärerna att det ska införas ett krav på minst 15 högskolepoäng i kyrkohistoria för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Eftersom utbildningsplanen för blivande präster bara har använts under ett läsår anser utskottet att det är för tidigt att föreslå ändringar i den. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås. Med anledning av motion 2015:43 föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att bevaka antagningskraven för prästutbildningen så att de inte leder till en utarmning av prästkandidaters kunskap i kyrkohistoria.

I motion 2015:72 föreslår motionären att de kyrkliga utbildningarna ska ses över med inriktningen att se landsbygdsförsamlingar som en tillgång. Utskottet anser att landsbygdsperspektivet redan finns med i utbildningarna för att ge studenterna en tillräcklig grund och föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:43.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:72.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:43 uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Motionernas förslag

Motion 2015:43 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson, Kyrkohistoria för blivande präster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa ett obligatoriskt krav på minst 15 högskolepoäng i kyrkohistoria för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Motion 2015:72 av Inga Alm, Kyrkliga utbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens kyrkliga utbildningar med inriktningen att se landsbygdsförsamlingar som en tillgång.

Bakgrund

Svenska kyrkans utbildningsinstitut utbildar församlingspedagoger, kyrkomusiker, diakoner och präster. Efter den fackutbildning vid högskola eller universitet som ger behörighet (samt antagningsbesked från ett stift för präster och diakoner) kan studenten börja den ettåriga pastoralteologiska utbildningen på utbildningsinstitutet. Den utbildningen är delvis gemensam för de fyra yrkeskategorierna och är på två terminer på heltid för präster, diakoner och församlingspedagoger och en termin för kyrkomusiker. Utbildningsinstitutet började sin verksamhet i nuvarande form i september 2014.

Fortbildning sker i regel i respektive stift. Behörighetsutbildning för kyrkoherdar är en utbildning som gränsar till fortbildningsområdet men som ges på utbildningsinstitutet.

Kyrkohistoria

Ämnet kyrkohistoria undervisas inte på Svenska kyrkans utbildningsinstitut utan tillhör de ämnen som blivande präster kan förvärva i samband med sin magisterexamen vid någon av högskolorna.

För att bli antagen till pastoralteologiskt slutår för blivande präster ska kandidaten ha en magisterexamen i teologi/religionsvetenskap på 240 högskolepoäng (hp) samt 15 hp av ytterligare teologiska akademiska poäng. Av dessa 255 hp är 135 uppbundna i vissa ämnen som alltså måste finnas med:

- Religionsvetenskap, bas-/grundkurs 30 hp
- Religionsvetenskap/teologi med bibelvetenskaplig inriktning 60 hp
- Religionsvetenskap/teologi med systematisk inriktning 30 hp
- Svenska kyrkans tro och liv 15 hp

De två ämnen inom teologi/religionsvetenskap som det inte finns några krav på enligt utbildningsplanen är religionshistoria och beteendevetenskap samt kyrko- och missionsstudier. I examen får ingå sammanlagt högst 30 hp av annat ämne än teologi/religionsvetenskap.

Kriterierna fastställdes av kyrkostyrelsen den 17 november 2013 efter beslut i Nämnden för utbildning forskning och kultur och biskopsmötet. En prioritering av ämnen gjordes för att lämna ett utrymme för kandidaternas valfrihet. Ett krav på 15 hp i kyrkohistoria skulle innebära att en svår begränsning i studenternas valfrihet. Till exempel skulle det innebära att man antingen måste välja bort religionshistoria och beteendevetenskap som huvudämne i sin magisterexamen, eller avstå från att läsa 30 hp av annat ämne än teologi/religionsvetenskap. Detta på grund av den teologiska utbildningens utformning.

Det är formellt möjligt att utbilda sig till präst utan att ha läst ämnet kyrkohistoria. Någon statistik på vilka ämnen som ingår i studenternas magisterexamen har inte tagits fram men rektorn på Svenska kyrkans utbildningsinstitut bedömer att det är ytterst sällsynt att de inte har läst kyrkohistoria, om det förekommer alls.

Landsbygdsförsamlingar

Det finns flera lokala faktorer och sammanhang som påverkar hur kyrkan framträder i Sverige, t.ex. om man finns i glesbygd eller storstad. Varje sammanhang har särskilda förutsättningar och utmaningar som gör att arbetssättet i dem kan skilja sig mellan olika församlingar och sammanhang.

Någon specifik kurs för att rusta Svenska kyrkans medarbetare för vissa typer av församlingssammanhang, t.ex. landbygd finns inte på Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Däremot behandlas sådana frågor i olika kurser. Bl.a. har man undervisat utifrån ett material från kyrkostyrelsens forskningsprojekt *Spåren i snön: Att vara kyrka i norrländska glesbygder* (publicerad 2015). I publikationen analyseras bl.a. teman som relationer mellan bygd och kyrka och förhållandet mellan centrum och periferi.

Utskottets överväganden

Kyrkohistoria för blivande präster

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:43.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:43 uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Utskottet delar motionärens åsikt att det är viktigt att präster har utbildning i kyrkohistoria. Det faktum att det är möjligt för en präst idag att inte ha utbildning i kyrkohistoria anser utskottet inte är önskvärt.

Under utskottets överläggningar framkom att biskoparnas roll blir viktig i detta sammanhang eftersom de har möjlighet att ställa vissa krav på sitt stifts kandidaters utbildning, t.ex. kräva studier i kyrkohistoria.

Motionären föreslår att minst 15 hp i kyrkohistoria blir obligatoriskt för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Utskottet anser att det finns andra överväganden och prioriteringar som hänger ihop med frågan och att det därför inte går att lyfta ut en enskild del i antagningskraven.

Utskottet konstaterar dock att det är fullt möjligt för Svenska kyrkan att i framtiden binda 15 hp för kyrkohistoria men att detta då innebär att valfriheten för studenterna att läsa andra ämnen begränsas.

Utskottet noterar också att nuvarande utbildningsplan bara har tillämpats under ett läsår och att mer tid måste ges för att kunna avgöra vilka verkningar den har. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen. Samtidigt vill utskottet med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att bevaka att behörighetskraven inte leder till en utarmning av prästkandidaters kunskap i kyrkohistoria.

Kyrkliga utbildningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:72.

Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkans utbildningsinstitut regelbundet reflekterar kring vad Svenska kyrkans medarbetare bör ha för kunskap när de kommer ut till tjänst och förutsätter att det görs regelbundet. Utskottet delar motionärens uppfattning att landbygdsförsamlingar har en särskild kontext och att medarbetare som finns i den bör vara rustade för att verka i den.

Utskottet konstaterar att det redan finns inslag av landsbygdsperspektiv i utbildningarna. Eftersom utbildningsplanen för blivande präster bara har använts under ett läsår anser utskottet att är det för tidigt att föreslå ändringar i den.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.